

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

29. ledna 2009 *

Ve spojených věcech C-278/07 až C-280/07,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutími Bundesfinanzhof (Německo) ze dne 27. března 2007, došlými Soudnímu dvoru dne 13. června 2007, v řízeních

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

proti

Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb GmbH & Co. (C-278/07),

Vion Trading GmbH (C-279/07),

Ze Fu Fleischhandel GmbH (C-280/07),

* Jednací jazyk: němčina.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J.-C. Bonichot, J. Makarczyk,
P. Küris a C. Toader (zpravodajka), soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,
vedoucí soudní kanceláře: K. Sztranc-Sławiczek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 17. dubna 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb GmbH & Co. F. Grashoff, Rechtsanwältin,
- za Vion Trading GmbH K. Landrym, Rechtsanwalt,
- za Ze Fu Fleischhandel GmbH D. Ehlem, Rechtsanwalt,
- za českou vládu T. Bočkem, jako zmocněncem,

- za francouzskou vládu J.-C. Graciou, jako zmocněncem,

- za Komisi Evropských společenství F. Erlbacherem a Z. Malůškovou, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 25. září 2008,

vydává tento

Rozsudek

- ¹ Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 3 odst. 1 a 3 nařízení Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 ze dne 18. prosince 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství (Úř. věst. L 312, s. 1; Zvl. vyd. 01/01, s. 340).

- ² Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů mezi Hauptzollamt Hamburg-Jonas (dále jen „Hauptzollamt“) a společnostmi Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb GmbH & Co., Vion Trading GmbH a Ze Fu Fleischhandel GmbH (dále jen „odpůrkyně v původním řízení“) ve věci vrácení vývozních náhrad.

Právní rámec

Právo Společenství

- 3 Podle třetího bodu odůvodnění nařízení č. 2988/95 „je [...] důležité bojovat ve všech oblastech proti jednáním, která poškozují finanční zájmy Společenství“.
- 4 Podle pátého bodu odůvodnění uvedeného nařízení „[jsou] jednání představující nesrovnalosti a s nimi související správní opatření a sankce [...] stanoveny v souladu s tímto nařízením v odvětvových předpisech“.
- 5 Článek 1 téhož nařízení stanoví:

„1. Pro účely ochrany finančních zájmů Evropských společenství se přijímají obecná pravidla týkající se stejnorodých kontrol a správních opatření a sankcí postihujících nesrovnalosti s ohledem na právo Společenství.

2. „Nesrovnalostí“ se rozumí jakékoli porušení právního předpisu Společenství vyplývající z jednání nebo opomenutí hospodářského subjektu, v důsledku kterého je

nebo by mohl být poškozen souhrnný rozpočet Společenství nebo rozpočty Společenstvím spravované, a to buď snížením nebo ztrátou příjmů z vlastních zdrojů vybíraných přímo ve prospěch Společenství, nebo formou neoprávněného výdaje.“

6 Článek 3 odst. 1 a 3 nařízení č. 2988/95 stanoví:

„1. Promlčecí lhůta [lhůta] pro zahájení stíhání činí čtyři roky od okamžiku, kdy došlo k nesrovnalosti uvedené v čl. 1 odst. 1. Odvětvové předpisy mohou stanovit i kratší lhůtu, která však nesmí být kratší než tři roky.

V případě pokračujících nebo opakovaných nesrovnalostí běží promlčecí lhůta [lhůta] ode dne, ke kterému nesrovnalost skončila. [...]

Promlčecí lhůta [lhůta] pro stíhání se přerušuje každým úkonem příslušného orgánu oznámeným dané osobě, který se týká vyšetřování nebo řízení o nesrovnalosti. Promlčecí lhůta [lhůta] začíná znovu běžet od provedení každého úkonu způsobujícího přerušení.

[...]

3. Členské státy si ponechávají možnost uplatňovat delší lhůtu, než která je uvedena v odstavci 1 [...].“

7 Článek 4 odst. 1 a 4 uvedeného nařízení uvádí:

„1. Každá nesrovnalost vede zpravidla k odnětí neoprávněně získané výhody

– formou povinnosti zaplatit nebo nahradit dlužné nebo neoprávněně získané částky,

[...]

4. Opatření uvedená v tomto článku nejsou považována za sankce.“

8 V souladu se svým článkem 11 prvním pododstavcem vstupuje nařízení č. 2988/95 v platnost třetím dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropských společenství*, k němuž došlo 23. prosince 1995.

Vnitrostátní právo

9 Podle informací předkládajícího soudu neexistovalo v Německu v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení žádné zvláštní ustanovení o promlčecí lhůtě použitelné na spory administrativní povahy týkající se neoprávněně poskytnutých výhod. Jak správní orgány tak i německé soudy však pro uplatnění nároků na základě práva Společenství uplatňovaly analogicky obecnou třicetiletou promlčecí lhůtu, která

byla stanovena v § 195 německého občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch). Od roku 2002 však měla být tato promlčecí lhůta pro uplatnění nároků na základě práva Společenství zkrácena na tři roky.

Spory v původním řízení a předběžné otázky

- 10 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že během roku 1993 nechaly odpůrkyně v původních řízeních odbavit hovězí maso k vývozu do Jordánska a na tomto základě jim byly na jejich žádost poskytnuty zálohy na vývozní náhrady. V důsledku kontrol provedených začátkem roku 1998 bylo odhaleno, že dotčené náklady byly ve skutečnosti odeslány do Iráku v rámci tranzitního řízení či zpětného vývozu.
- 11 Za těchto podmínek požadoval Hauptzollamt rozhodnutími ze dne 23. září 1999 (věc C-278/07) a ze dne 13. října 1999 (věci C-279/07 a C-280/07) vrácení dotčených vývozních náhrad.
- 12 Odpůrkyně v původním řízení nato podaly proti uvedeným rozhodnutím žaloby k Finanzgericht Hamburg. Ten těmto žalobám vyhověl z toho důvodu, že pravidlo promlčení, které je stanoveno v čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2988/95, bránilo vrácení těchto náhrad, neboť bylo vymáháno více než čtyři roky po sporných vývozních operacích.

13 Proti těmto rozhodnutím uvedeného Finanzgericht podal Hauptzollamt k předkládajícímu soudu opravné prostředky „Revision“.

14 Zejména s konstatováním, že vytýkané nesrovnalosti se týkají období před přijetím nařízení č. 2988/95, se Bundesfinanzhof rozhodl přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky, které jsou formulovány totožně ve všech třech věcech C-278/07 až C-280/07:

- „1) Je nutno uplatnit promlčecí lhůtu stanovenou v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci první větě nařízení [...] č. 2988/95 [...] také tehdy, jestliže k nesrovnalosti došlo nebo jestliže tato skončila před tím, než uvedené nařízení vstoupilo v platnost?
- 2) Vztahuje se promlčecí lhůta upravená ve výše uvedeném ustanovení na taková správní opatření, jako je zpětné vymáhání vývozní náhrady, která byla poskytnuta v důsledku nesrovnalosti?

V případě kladných odpovědí na tyto otázky:

- 3) Může být delší lhůta podle čl. 3 odst. 3 nařízení [...] č. 2988/95 uplatňována členským státem také tehdy, jestliže takováto delší lhůta byla v právu členského státu stanovena již před přijetím výše uvedeného nařízení? Může být takováto delší lhůta uplatňována také tehdy, jestliže nebyla stanovena ve zvláštním předpisu pro zpětné vymáhání vývozní náhrady nebo obecně pro správní opatření, nýbrž vyplývá

z obecného předpisu příslušného členského státu, který se vztahuje na všechny případy promlčení, které nejsou upraveny zvlášť?“

- 15 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 30. července 2007 byly věci C-278/07 až C-280/07 spojeny pro účely písemné a ústní části řízení, jakož i rozsudku.

Úvodní poznámky

- 16 Pokud jde o argumentaci odpůrkyň v původním řízení směřující ke zpochybnění skutečností, které byly vyloženy předkládajícím soudem, zejména co se týče výskytu nesrovnalostí, které jsou jim vytýkány, je třeba na úvod připomenout, že Soudnímu dvoru nepřísluší zjišťovat skutečnosti relevantní pro řešení sporu v původním řízení. Soudnímu dvoru totiž přísluší vzít v úvahu, v rámci rozdělení pravomocí mezi soudy Společenství a vnitrostátními soudy, skutkový a legislativní kontext, do něhož je předběžná otázka zasazena, tak jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. listopadu 2003, Neri, C-153/02, Recueil, s. I-13555, body 34 a 35, jakož i ze dne 17. července 2008, ASM Brescia, C-347/06, Sb. rozh. s. I-5641, bod 28).
- 17 Předběžné otázky je tedy třeba posuzovat ve skutkovém rámci definovaném Bundesfinanzhof.

K předběžným otázkám*Ke druhé otázce*

- ¹⁸ Podstatou druhé otázky Bundesfinanzhof, kterou je třeba přezkoumat v první řadě, je, zda se promlčecí lhůta stanovená v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 2988/95 použije nejen na sankce, nýbrž také na správní opatření.
- ¹⁹ Tento soud tak usiluje o to, aby mu bylo potvrzeno, že se pojem „stíhání“ uvedený ve zmíněném ustanovení týká bez rozdílu všech kroků podniknutých vnitrostátními orgány ve spojitosti s nesrovnalostí, a že se tudíž nevztahuje výhradně na opatření umožňující dospět až ke správní sankci ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 2988/95.
- ²⁰ V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 1 odst. 1 nařízení č. 2988/95 zavádí „obecná pravidla týkající se stejnorodých kontrol a správních opatření a sankcí postihujících nesrovnalosti s ohledem na právo Společenství“, a to, jak vyplývá z třetího bodu odůvodnění tohoto nařízení, za účelem „bojovat ve všech oblastech proti jednáním, která poškozují finanční zájmy Společenství“ (rozsudek ze dne 24. června 2004, Handlbauer, C-278/02, Sb. rozh. s. I-6171, bod 31).
- ²¹ Článek 3 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 2988/95 přitom stanoví promlčecí lhůtu ve věcech stíhání, jejíž běh začíná od okamžiku, kdy došlo k nesrovnalosti, kterou se podle čl. 1 odst. 2 téhož nařízení rozumí „jakékoli porušení právního předpisu

Společenství vyplývající z jednání nebo opomenutí hospodářského subjektu, v důsledku kterého je nebo by mohl být poškozen souhrnný rozpočet Společenství [...]“ (výše uvedený rozsudek Handlbauer, bod 32).

22 Na rozdíl od toho, co tvrdí zejména francouzská vláda a Komise Evropských společenství, z toho tedy vyplývá, že čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2988/95 se uplatní jak na nesrovnalosti vedoucí k uložení správní sankce ve smyslu článku 5 tohoto nařízení, tak na nesrovnalosti, které jsou předmětem správního opatření ve smyslu článku 4 uvedeného nařízení, což je opatření, jehož cílem je odnětí neoprávněně získané výhody, aniž by však vykazovalo povahu sankce (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Handlbauer, body 33 a 34).

23 Na druhou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že promlčecí lhůta stanovená v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 2988/95 se použije na takové správní opatření, jakým je vrácení vývozcem neoprávněně získané vývozní náhrady z důvodu jím způsobených nesrovnalostí.

K první otázce

24 Svou první otázkou se předkládající soud táže, zda se pravidlo čtyřleté promlčecí lhůty stanovené v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 2988/95 použije na nesrovnalosti, k nimž došlo nebo které skončily před tím, než uvedené nařízení vstoupilo v platnost.

- 25 Úvodem je třeba poukázat na to, že před přijetím nařízení č. 2988/95 nestanovil zákonodárce Společenství žádné pravidlo promlčení použitelné pro zpětné vymáhání výhod získaných neoprávněně hospodářskými subjekty následkem jejich jednání nebo opomenutí, v jejichž důsledku byl nebo mohl být poškozen souhrnný rozpočet Společenství nebo rozpočty Společenstvím spravované.
- 26 Před přijetím nařízení č. 2988/95 musely být proto spory týkající se zpětného vymáhání částek neoprávněně vyplacených na základě práva Společenství, při neexistenci ustanovení Společenství, rozhodovány vnitrostátními soudy na základě uplatnění vnitrostátního práva, avšak v mezích stanovených právem Společenství, a to v tom smyslu, že podrobnosti upravené vnitrostátním právem nemohly vést k tomu, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly zpětné vymáhání nenáležitě získaných příspěvků a že musely být uplatněny nediskriminačním způsobem ve srovnání s řízeními směřujícími k rozhodnutí vnitrostátních sporů téhož druhu (rozsudek ze dne 19. září 2002, Huber, C-336/00, Recueil, s. I-7699, bod 55 a uvedená judikatura).
- 27 Přijetím nařízení č. 2988/95, a zejména jeho čl. 3 odst. 1 prvního pododstavce však zákonodárce Společenství zamýšlel ustanovit obecné pravidlo promlčení použitelné pro danou oblast, jímž zamýšlel jednak vymezit minimální dobu použitelnou ve všech členských státech, a jednak vzdát se možnosti vymáhat částky neoprávněně získané z rozpočtu Společenství po uplynutí období čtyř let od okamžiku, kdy došlo k nesrovnalosti postihující sporné platby.
- 28 Z toho plyne, že od data vstupu nařízení č. 2988/95 v platnost může být v zásadě každá výhoda neoprávněně získaná z rozpočtu Společenství, s výjimkou odvětví, pro něž zákonodárce Společenství stanovil kratší lhůtu, příslušnými orgány členského státu zpětně vymáhána ve lhůtě čtyř let.

- 29 Co se týče osudu výhod neoprávněně získaných z rozpočtu Společenství z důvodu nesrovnalostí, k nimž došlo před vstupem nařízení č. 2988/95 v platnost, je třeba konstatovat, že přijetím čl. 3 odst. 1 tohoto nařízení, a aniž by byl dotčen odstavec 3 tohoto článku, vymezil zákonodárce Společenství tímto způsobem obecné pravidlo promlčení, jímž vědomě na čtyři roky zkrátil období, během něhož orgány členských států jednající jménem a na účet rozpočtu Společenství mají nebo měly povinnost zpětně vymáhat ty výhody, které byly získány neoprávněně.
- 30 Podle zásady právní jistoty však použití čl. 3 odst. 1 prvního pododstavce nařízení č. 2988/95 nedovoluje uvedeným vnitrostátním orgánům vymáhat dluhy vzniklé před vstupem tohoto nařízení v platnost, které jsou již promlčeny na základě vnitrostátních pravidel o promlčení použitelných k datu, kdy došlo k dotčeným nesrovnalostem.
- 31 Co se týče dluhů vzniklých v době účinnosti takového vnitrostátního pravidla promlčení, jakým je pravidlo dotčené v původním řízení, které ještě nejsou promlčeny, má vstup nařízení č. 2988/95 v platnost za následek, že na základě čl. 3 odst. 1 prvního pododstavce tohoto nařízení se takový dluh v zásadě musí stát promlčeným ve lhůtě čtyř let, jejíž běh začíná od data, kdy došlo k nesrovnalostem.
- 32 Za takových okolností musí být na základě uvedeného ustanovení považována za promlčenou v zásadě každá částka subjektem neoprávněně získaná z důvodu nesrovnalosti, k níž došlo před vstupem nařízení č. 2988/95 v platnost, jestliže v následujících čtyřech letech poté, co k této nesrovnalosti došlo, nebyl učiněn žádný úkon, jehož účinkem je přerušení promlčecí lhůty, kterým se v souladu s čl. 3 odst. 1 třetím pododstavcem téhož nařízení rozumí úkon příslušného orgánu oznámený dané osobě, který se týká vyšetřování nebo řízení o této nesrovnalosti.

33 Z toho plyne, že pokud k nesrovnalosti došlo, jako ve věcech v původních řízeních, během roku 1993 a v době účinnosti vnitrostátního pravidla stanovícího třicetiletou promlčecí lhůtu, spadá taková nesrovnalost pod obecné pravidlo Společenství o čtyřletém promlčení, a z toho důvodu bude promlčena během roku 1997 v závislosti na přesném datu, kdy k uvedené nesrovnalosti z roku 1993 došlo, aniž by však byla dotčena možnost ponechaná členským státům podle čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 stanovit promlčecí lhůtu delší.

34 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na první otázku odpovědět tak, že za takové situace, jako je situace dotčená v původním řízení, se promlčecí lhůta stanovená v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 2988/95:

- použije na nesrovnalosti, k nimž došlo před vstupem tohoto nařízení v platnost;
- začne počítat od data vzniku dotčených nesrovnalostí.

Ke třetí otázce

35 Svou třetí předběžnou otázkou se předkládající soud snaží zjistit jednak to, zda se možnost ponechaná členským státům podle čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 uplatňovat delší promlčecí lhůtu, než jaká je stanovena v článku 1 téhož odstavce, může týkat i pravidla promlčení, které existovalo před přijetím uvedeného nařízení. Kromě toho se tento soud táže, zda taková delší promlčecí lhůta musí vyplývat ze zvláštního

vnitrostátního předpisu pro zpětné vymáhání vývozních náhrad nebo obecně pro správní opatření, nebo zda může uvedená doba vyplývat rovněž z obecného předpisu.

- 36 Za takových situací, jako jsou situace dotčené v původních řízeních, v nichž k nesrovnalostem, které jsou subjektům vytýkány, došlo v roce 1993 v době účinnosti vnitrostátního pravidla o třicetileté promlčecí lhůtě, jak bylo konstatováno v bodě 33 tohoto rozsudku, mohou být částky neoprávněně získané z důvodu takových nesrovnalostí, jestliže nebyl proveden úkon, jehož účinkem je přerušení promlčecí lhůty, promlčeny během roku 1997, za podmínky, že členský stát, v němž k nesrovnalostem došlo, nevyužil možnosti, která se mu nabízí v čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95.
- 37 Z předkládacích rozhodnutí plyne, že ve věcech v původních řízeních vymáhaly příslušné vnitrostátní orgány vrácení dotčených vývozních náhrad prostřednictvím rozhodnutí ze dne 23. září 1999 (věc C-278/07) a ze dne 13. října 1999 (věc C-279/07 až C-280/07).
- 38 Z toho plyne, že dotčené částky by na základě obecné čtyřleté promlčecí lhůty stanovené v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 2988/95 měly být v zásadě považovány za promlčené.
- 39 Po vstupu tohoto nařízení v platnost však německé soudy, pokud jde o jednání směřující k vrácení náhrad, jež subjekty neoprávněně získaly, pokračovaly v uplatňování třicetileté promlčecí lhůty vyplývající z § 195 německého občanského zákoníku.

40 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 uvádí „možnost“, která je „ponechána“ členským státům, stanovit delší promlčecí lhůtu, než je doba upravená v odst. 1 prvním pododstavci uvedeného článku.

41 Ze znění čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 tak vyplývá, že se toto ustanovení neomezuje na to, že stanoví pro členské státy možnost zavést delší promlčecí lhůtu, než je doba upravená v odst. 1 prvním pododstavci téhož článku. Uvedený odstavec 3 jim totiž rovněž výslovně přiznává možnost ponechat delší promlčecí lhůtu, která existovala k datu vstupu tohoto nařízení v platnost.

42 Z toho vyplývá, že podle čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 mohou členské státy jednak dále uplatňovat delší promlčecí lhůty, které existovaly k datu přijetí uvedeného nařízení, a jednak zavést nová pravidla promlčení, která stanoví takové promlčecí lhůty po tomto datu.

43 Co se týče otázky, zda tyto vnitrostátní promlčecí lhůty musí být zvlášť upraveny vnitrostátním ustanovením použitelným na zpětné vymáhání vývozních náhrad nebo obecněji na správní opatření, je třeba poukázat na to, že znění čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 neobsahuje nic, co by na takovou otázku výslovně odpovídalo.

44 Článek 3 odst. 1 první pododstavec uvedeného nařízení sice stanoví, že odvětvové předpisy mohou upravit i kratší dobu, než je doba čtyř let, která však nesmí být kratší než tři roky. Na tomto místě jde však o ty odvětvové předpisy, které byly přijaty na úrovni Společenství, jak potvrzuje pátý bod odůvodnění tohoto nařízení, a nikoli o odvětvové předpisy vnitrostátní (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Handlbauer, bod 28).

- 45 Kromě toho nestanoví nařízení č. 2988/95 žádný mechanismus informování či oznamování týkající se případů, kdy členské státy využily možnosti stanovit v souladu s jeho čl. 3 odst. 3 delší promlčecí lhůtu. Z toho plyne, že na úrovni Společenství nebyla upravena žádná forma kontroly, pokud jde jak o odchylné promlčecí lhůty uplatňované členskými státy podle tohoto ustanovení, tak o odvětví, v nichž se takové doby rozhodnou uplatňovat.
- 46 Článek 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95 tudíž nemůže být vykládán v tom smyslu, že členské státy musí v kontextu tohoto ustanovení stanovit uvedené delší promlčecí lhůty ve zvláštních nebo odvětvových předpisech.
- 47 Vzhledem k výše uvedenému je na třetí otázku třeba odpovědět tak, že delší promlčecí lhůty, které mohou členské státy uplatňovat podle čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95, mohou vyplývat z obecných předpisů, které existovaly před datem přijetí tohoto nařízení.

K nákladům řízení

- 48 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Promlčecí lhůta stanovená v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 ze dne 18. prosince 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství se použije na takové správní opatření, jakým je vrácení vývozcem neoprávněně získané vývozní náhrady z důvodu jím způsobených nesrovnalostí.**
- 2) **Za takové situace, jako je situace dotčená v původním řízení, se promlčecí lhůta stanovená v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 2988/95:**
 - **použije na nesrovnalosti, k nimž došlo před vstupem tohoto nařízení v platnost;**
 - **začne počítat od data vzniku dotčených nesrovnalostí.**
- 3) **Delší promlčecí lhůty, které mohou členské státy uplatňovat podle čl. 3 odst. 3 nařízení č. 2988/95, mohou vyplývat z obecných předpisů, které existovaly před datem přijetí tohoto nařízení.**

Podpisy.